

է նրանց ժանդարմներն ուղեկցութեամբ դատարանը ուղարկել, որպէս զի յետ անուսի նրանցից այն փողերը, որոնց նրանք գողացել են: Մէկ ուրիշը ապացուցանում էր, որ յեղափոխութեան զարգացման արգելքը դամբնատան է: Պէտք է նրանց անպատճառ ազատել ու, եթէ հարկաւոր լինի, նրա դէմ յեղափոխական միջոցներ գործադրել: Հէնց որ բուրժուաները կը զրկվին իրանց առաջնորդից, սոցիալական յեղափոխութիւնը ինքն ըստ ինքեան կը կատարվի: Վերջը ժողովը մի վրձիւ կայացրեց, որ միւստորներին դաւաճան և կաշառակեր է անուանում:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

„National Zeitung“ լրագիրը թիւրքիայի բաժանման վերաբերութեամբ յօդուածի մասին նկատում է հետեւեալը: Ամենից շատ զարմանալի է այն, որ „Times“ լրագրի նախագիծը գիմում է այնպիսի մի պետութեան, որ ամենից շատ յայտնի է իր խաղաղասիրութեամբ և բոլորովին չէ ցանկանում ընդարձակվել, որ զբաղված է գլխաւորապէս իր ներքին գործերի կարգադրութեամբ: Ակամայից միտք է ծագում, որ „Times“ լրագրի առաջարկութիւնը ուղղված է ոչ թէ աւստրիական կառավարութեանը, այլ Ռուսաստանին և թիւրքիային: Գոց է Բ. Գրանը կամենում են հասկացնել, որ, եթէ թիւրքաց պետական մարդիկ ի նկատի չեն առնի Անգլիայի շահերը երկպառակցութեամբ, Անգլիան կարող է թիւրքայից վրէժխնդիր լինել, իսկ Ռուսաստանին հասկացնել, որ հարկաւոր դէպքում Անգլիան պատրաստ է տալ նրան Կ. Պօլսը կայրէի և Ալեքսանդրիայի համար: „Times“ լրագրի յօդուածից կարելի է եզրակացնել, որ Անգլիան պատրաստ է ի նկատի առնել եւրօպական քարտէզի ամեն տեսակ փոփոխութիւնը, միայն թէ նա ապահոված լինի չնդկաստանի և երկպառակցի կողմից: Մենք չենք կարծում, որ ներկայումս կարողանան տեղ ունենալ այդպիսի առաջարկութիւններ, այնու ամենայն „Times“ լրագրի յօդուածը մի նախազգուշութիւն է, որ ցոյց է տալիս, որ պէտք է Անգլիային շատ զրգուել: Ով որ ճանաչում է Զարլզ Գիլի

անձնաւորութիւնը, նա կարող է իմանալ, թէ այդ միւստորը ինչքա՞նչ կարող է անել: Առհասարակ աններելի սխալ կը լինէր վատ կարծիք ունենալ Անգլիայի ոյժի և եռանդի մասին այն դէպքերում, երբ հարցը նրա շահերին է վերաբերում: Ֆելդմարշալ Մօլտկէ Կիլի նաւահանգստի բացման ժամանակ արտասանեց հետեւեալ ծառը: „Այն բոլոր պարտականութիւնները, որ զրկած են իւրաքանչիւր քաղաքացու վրա, ամենանշանաւորը զրկած է զինուորական դասի վրա, որ պէտք է պաշտպանի իր հայրենիքի սահմանները: Կրա համար պաշտպանողական երկու բաժիններ կան՝ զօրքերը և նաւատորմը: Եթէ հարեանցի կերպով նայենք, այդ երկու բաժինների կուշուները զանազան են: Խաղաղ ժամանակ պէտք է պատրաստվին ապագայ յարկութիւնների հիմունքները: Պատերազմական մարդիկ այդ ժամանակ ապրում են իրանց հայրենի հողի վրա և միայն կարճ ժամանակով իրաւունք ունեն այնտեղից հեռանալու համար: Ծովագնացները ընդհակառակը հէնց խաղաղ ժամանակ պէտք է պաշտպանեն իրանց երկրի պատիւը հեռուործովերի վրա, պէտք է պաշտպանեն օտար երկրներում ապրող իրանց հայրենակիցներին և ապահովեն զերմանական անուան հիգիենականութիւնը: Պատերազմի ժամանակ հայրենիքի պատիւը զօրքերին է յանձնվում, մինչդեռ նաւատորմի զխաւոր կուշուին է հայրենի ամբարի պաշտպանութիւնը: Բայց կուշուների այդ պաշտպանութիւնը միայն երեւակայական է. իսկապէս այդ երկու բաժիններն էլ կարողանում են հասնել իրանց նպատակին միայն այն ժամանակ, երբ եղբայրաբար ձեռք ձեռքի տուած են դնում: Պատերազմական նաւերը միայն այն ժամանակ կարող են աջողութեամբ պաշտպանել Գերմանիայի ամբարը, երբ վերջինները նրանց համար լաւ ապաստան են կազմում, որ նրանք կարող են գալ, ինչպէս թուշուները իրանց բները, իսկ թուշուները իրանց բները շինում են ապահով տեղերում: Ուրեմն մեր ծովագնացների բներն էլ պէտք է ապահով լինեն և այդ պատճառով նաւատորմի և զօրքերի մէջ միութիւնը անհրաժեշտ է: Թէ զօրքերը և թէ ծովագնացները միատեսակ սիրում են իրանց

հայրենիքը և կայսրին: Նրանց նպատակն էլ մէկ է և այդ նպատակին նրանք կարող են հասնել միայն այն ժամանակ, երբ եղբայրաբար ձեռք ձեռքի տուած կաշխատեն:“

ԻՍԼԱՄ ԼՈՒՐԵՐ

Կամենայով յարգել Գարֆիլդի յիշատակը Թերանոստ ամերիկական քաղաքը վճռել է Գէյստոսի սարը անուանել Գարֆիլդ: Պէտք է ասել որ ուղիղ այդ սարի մօտ գտնվում են նոյնպէս երկու ուրիշ սարեր, որոնցից մինը Լաֆայէտ, իսկ միւսը Լինկոլն անուն է կրում:

Ամերիկայի Գօրթէս նահանգը իր քաղաքների թուում հաշուում է դարձեալ մի նոր քաղաք, Գիւրանգո անունով, որ միայն տասն ամիս է որ գոյութիւն ունի: Չը նայելով այդ կարճ ժամանակամիջոցին, քաղաքն ունի արդէն 40 փաստաբաններ, երեք ամենօրեայ թերթեր, եօթ հիւրանոցներ, երեք հատ փոխատու բանկ, երեք դեղատներ, ինչ հատ ռսկերիչների խանութ, ինչ մանրավաճառանոցներ, չորս հատ օղիի գործարան և մահուկի մի գործարան: Անա ինչպէս են կազմվում և զարգանում քաղաքները Ամերիկայում. այդ երևոյթը ամենալաւ ապացոյց է Ամերիկայի ներքին տնտեսական ոյժի:

Այս օրերս Ս. Պետերբուրգի յայտնի մի ատամնաբույժի հետ մի շատ զարմանալի դէպք է պատահել: Սովորական ժամին, երբ բժիշկը իր տանը հիւանդներ է ընդունում, մոտում է նրա մօտ մի շատ գեղեցիկ և չքեղ կերպով հագնված երիտասարդ կին, յայտնելով որ կամենում է իր հիւանդ ատամներից մինը հանել տալ Բօխլը նստացնելով տիկնոջը քաղկաթոսի վրա, պատրաստվում է ատամը հանել, բայց յանկարծ հիւանդը տեղից վեր թռչելով, գրկում է բժիշկին և արտասուքը աչքերին խոստովանվում է որ եկել է ոչ թէ ատամը հանել տալու, այլ իր սէրը, որ իրան ամեն բան մոռանալ է տալիս, բռնիքով յայտնելու համար: Հետ ձեռք վաղուց է որ սիրում եմ, ասում է տիկինը, բայց դուք ինձ վրա ոչինչ ուշադրութիւն չէիք դարձնում: Երկրորդ բժիշկը հիացած՝ հանգստացնում է տիկնոջը, ասելով որ թէ և ինքն մինչև այժմ երբեք նրան պատահած չէ, բայց այս մի քանի րոպէները բաւական են իր մէջ անսահման սէրը վաւերութեամբ հրաշալի դեղեցկութիւն: Սիրոյ զգացմունքը յայտնելու ամենալաւ ժամանակ, կինը վերկենալով յայտնում է որ պէտք է շտապի դէպի տուն, որ նրան սպասում է խանդոտ ամուսինը, բայց մի և նոյն ժամանակ խնդրում է բռնիքով միւս օրը այս ինչ ժամին գտնվել այս ինչ տեղը: Սիրահարված բժիշկը ճանապարհ է գցում տիկնոջ մինչև անհրաժեշտները և վերադառնում

է իր սենեակը, Բայց որքան զարմացած էր նա, երբ մի կէս ժամից յետոյ ձեռքը դէպի ժամացույց տանելով, նկատում է որ գեղեցիկ ոսկէ շղթան կտրած է և ոսկէ ժամացույցը անհետացած է: Այդպիսով յայտնվում է որ այդ տարօրինակ ձեռք իր սէրը յայտնող կինը եղել է մի հասարակ գող:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 հոկտեմբերի: „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է: Մեծ Խշխան Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչ իր ամուսնի հետ հոկտեմբերի 4-ին վերադարձաւ Ս. Պետերբուրգ: Անուանի Բարձրագոյն հրամանով Կոմս Վալուեւի իր խնդիրքի համեմատ հիւանդութեան պատճառով արձակված է միւստորների մասնաժողովի, Կովկասեան մասնաժողովի, խնդիրների մասնաժողովի նախագահական պաշտօններից, մնալով պետական խորհրդի անդամ, ստատուսեկրետարի և պատուաւոր հոգաբարձուի կոչումների մէջ: Միւստորների մասնաժողովի նախագահ նշանակված է Բէյտերն: Մի և նոյն ժամանակ Բէյտերն ժամանակաւորապէս կը նախագահէ գիւղական ազգաբնակչութեան գործերը կարգադրող մասնաժողովին: Խնդիրների մասնաժողովի ժամանակաւոր նախագահ նշանակված է Իշխան Գօլցօրուկով: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է. էկսպերտների նիստը հոկտեմբերի 5-ին սկզբնական հարցեր չը վճռեց: Խմիչքների խանութները յանձնելու մասին մեծամասնութիւնը կարծում է ամուրդով տալ Գուէարկութիւնը յետաձգված է մինչև չորեքշաբթի:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 հոկտեմբերի: Պետական բանկի 50% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 96 ռ. երկրորդ 92 ռ. 50 կ., երրորդ 93 ռ. 75 կ., չորրորդ 92 ռ. 75 կ., ներքին առաջին 50% փոխառութեան տոմսակը արժէ 224 ռ., երկրորդ 218 ռ., արեւելեան տոմսին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ռ. 75 կ., երկրորդ 90 ռ. 75 կ., երրորդ 90 ռ. 75 կ., ոսկի 7 ռ. 64 կ.: Բուսաց 1 ռ. Լօնդօնի վրա արժէ 26,3 պէնս, Ամստերդամի վրա արժէ 26,3 պէնս, Բուսաց 100 ռ. Համբուրգի վրա արժէ 222 մարկ: Փարիզի վրա արժէ 274 ֆրանկ 25 սանտիմ: Բօրսայի տրամադրութիւնը հանգիստ է:

Խմբագիր—հրատարակող Գ.Բ.Գ.ՈՐ ԱՐԽՈՒՆԻ

ման եղանակին վերջին կատարելութեան և ստուգութեան հասնելն է և ոչ այլ ինչ: Որտեղ նա չը հալածուի այժմ, նոյնն է մնացել ճշդ: Թող դարձին այսօր ամեն հողատարութիւնը այս ակտիւ տապալման համար, թող փափակ Ներսիսի մասնաւոր հիւանդանոցը, խորհրդանոցը, և հիւանդութիւնն իւր զուգին կը բարձրացունէ դարձեալ և նոյն կոտորածն կանէ ինչ որ կանէր երբ, պզգաւ այցելու, անցաւ Ամերիկայէն Ներսիս:

Ինչ միջոց ունի հայ պանդուխտն, գոնէ նորա ճիրանին մէջ անկնելէ վերջն, իւր նախկին առողջութիւնն և մաքրութիւնն գտնելու համար: Գրեթէ ոչինչ, նա երկար ժամանակ կը մնայ անխնամ, ժահրն կը պատէ մարմնոյն ամեն կողմն, և ապա, ճարն հատած, կը դիմէ այն չաղակրատներէն միոյն որք կալաթայի և Կ. Պօլսի կողմն կեանս յուսահատելի առատութեամբ: Ինչն ակտիւ ակելի չարագոյն: Ազգային հիւանդանոցի դռներն գոց են իրեն համար, զի հիւանդէ առաջ նա մեղաւոր կը նկատուի: Ամթխածութիւնն, անհոգութիւնն կարգի են դրին, զիմելու անմիջապէս ծանօթ բժիշկներէն միոյն, որք չը զլանան երբեք իւրեանց խորհուրդն և օգնութիւնն, և երբ մեք առիթ կուենամք ի վերջէ հանդիպելու մի այնպիսի թշուառի, շատ անգամ ակտիւ արմատացել է և զայն իւրին դրուարին: Ի՞նչ սակայն եթէ այս մասին օգնութիւններն դուրս և մատչելի լինէին, քանիններն

կազատէին այդ փոխցուցիչ ակտիւ, իւրեանք և իւրեանց սերունդներն:

Սուր և երկարօրեայ սովորական հիւանդութեանց համար գոնէ Կ. Պօլսոյ մէջ կայ մի խնամող հաստատութիւն, թէպէտ և խիստ անբաւական: Սակայն հիւանդանոցներն, որքան և ընդարձակ լինին, մի քաղաքի մէջ երբեք չը բաւեն ամեն կարօտեալ հիւանդի օգնելու համար, եթէ նոցա չը ստատուին մասնաւոր խնամատու ընկերութիւններ, որք հիւանդն իւր քնակած տեղն զարմանելու կը զբաղին: Վատ բան է հիւանդանոցն, բայց մի հիւանդանոցի մէջ տաւապիլն ակելի դժոյղակ է:

Հիւանդ հայ պանդուխտներն գտնել և խնամելու համար մի փոքրիկ ընկերութիւն անհրաժեշտ է Կ. Պօլսոյ մէջ, և այս ընկերութիւնն կանանց վայելուչ է որ կազմեն: Այսպիսի մի ընկերութեան բարոյական ազդեցութիւնն ևս մեծ կը լինի պանդուխտ վերայ: Վասն զի կը զգան այն ժամանակ թէ ոչ ևս անտէրունջ են նման բարիանելու: Հայաստանի խորքերն բնակող մեր ազգակիցներուն բարեբաղն մոռնել կենեմք, և չը տեսնեմք նոքա որք մեր սեամին վերայ կեցել են հիւանդ և լրջբալ: Ինչպէս մենքն որ այս ընկերութիւնն ինքն կազմելու տարօրինակ տենդի ժամանակ հայ կանայք և օրիորդք տակաւին իւրեանց ուշադրութիւնը չեն դարձուցել այս կողմ, և սասկոյն նոյնպիսի առաքելութիւն և ազգասիրութիւն է հիւանդ հայ պանդուխտին օգնութեան

հասնելն, որպիսի գիւղային դպրոց բանալն և պարգասիրութիւնն:

Իսկ Ամերիկայի ամառին վերաբերմամբ, մեք կարծեմք թէ կարող եմք առաւել եւս մաքրել նաև նորա դէմ և ջանալ որ իւր հարուածներն այնչափ ուժգին չը լինին:

Եւ նախ պէտք է որ մեր ժողովրդական լրագիրներն երբեմն զգուշացնեն պանդուխտներն որ այդ ակտիւ ստանալու վտանգներուն վրէժխնդրին: Սա բարոյազէտի պարտն է զոր անհերքելի է զլանալն: Պէտք է ապա որ քահանայական դասն խրատեն պանդուխտներն այս մասին, և այս քարոզութիւնն ակելի ազդեցութիւն կը ստանայ կարծեմք եթէ քահանայներէ ակելի վարդապետք անեն: Սոցա ձայնն ակելի լըսելի կը լինի, վասն զի կը միացնեն խրատն ողջխրոթեան բարի օրինակին հետ: Լաւագոյն է զգուշանալ քան բուժել, կասեն իրաւամբ:

Իսկ լոկ բժշկական տեսակէտով, պէտք է որ սկզբմամբ, ազգովին, վճառ լինիմք այն խեղճերուն անօգնական թողութիւն: Պէտք է արտօնութիւն տրուի ազգային հիւանդանոցի վարչութեան ընդունիլ և այս ակտիւ վարակեալներն: Բժշկապետն յատկացուի օրեր պէտք է տայ իր խորհուրդն անդ ներկայացողներուն և պէտք է որ դեղերն ձրի ապէս հայթայթուին: Այդ հիւանդներէ խիստ մեծագոյն մասն ոտքի վերայ են և պէտք չունին հիւանդանոցի բեռ լինելու: Իսկ նոքա որք անկարող են յայտատելու, պէտք

է որ այն յարկէն արտաքսուին: Նոքա իւրեանց մեղք տուիլ են և չարաչար տուիլ: Հիւանդանոցներու մէջ գտնուողներն չափեմ տեսակ տեսակ ժողովեանց հետեանքն անկած են անդ, և ոչ քր մտածել է քննել նախ իւրաքանչիւրի բարոյականութեան աստիճանն և ըստ այնմ ընդունիլ կամ ոչ: Իսկ եթէ կը կարծուի որ Ամերիկայեան կամ նորա նման ակտիւ վարակեալ հիւանդներն գայթակղութիւն կը լինին մեր ազգային հիւանդանոցի պարկեշտ պատուարեաններուն, այն ժամանակ դէպքին է մասնաւոր մի տեղ յատկացնել նոցա այն յարկէն հետի:

Գիւրին է, ասացինք, մոռանալով մեր միակ բարեբաղնական հաստատութեան ողորմելի վիճակը, հակառակ նորա անձուրաց շոգաբարձութեան ջանից, Երբ Կ. Պօլսոյ հայ հասարակութիւնն պիտի համոզուի թէ ամեն օգտակար գործ չէ կարելի կատարել, եթէ նա այսպէս ժխտ զըտուելի—անխիղճ պիտի ասէինք—, և թէ աղքատին և պանդուխտին վիճակն բարելաւելու համար ամեն ջանք, ամեն խորհուրդ անօգուտ են եթէ նիւթապէս չաջակցի ժողովուրդն:

Անա երկու առաջարկութիւնք ևս, որ մեր արհեստական, մարդկային պարտաւորութիւններն թելադրեցին զմեզ անել:

Արձագանք գտնեն պիտի ճարակուելի է:

S. ՓԵՏԵՐԲՈՒՐԳ